

שניתנה מהשם יתברך על ידי משה רבנו בתבואה בבורה שבעל פה שנמסר מחכמי דור להכמי דור עד שנכתבה בגמרא ובפוסקים הרמב"ם והשלחן ערוך ועוד שהיא דעה האמתית, וגם במה שיש לשר המדינה בטחון שאני יודע להשיב האמת הנכון לפי דיני התורה שעל זה יתברך מהשם יתברך בכל.

ועתה אשיב בקצרה, כי בעצם נאמרו בתורה עונשי מיתה לעבירות החמורות מאד כרציחת נפש אדם, ומיני גניבת אדם, ומיני עריות, ועל אחד שעובד עבודה זרה שהוא לשמש ולויתן ולעז ולאבן וכדומה. שאו הוא מופקר לעשות כל מה שבלבו ממני נבלות ואכזריות שבעולם שיכדו הרשעים לטובת עצמם, אבל לא היה זה מצד שנהא, לעושי דבר הרע ומצד יראה לקיום העולם דעל זה איתא בגמ' (ב"מ פ"ג ע"ב) יבא בעל הכרם ויכלה את קוצו והלכה כן כדפסק הרמב"ם (ה' חובל פ"ה ה"ט) וכל הפוסקים, אלא הוא שידעו האינשי חומר האיסורים אלו ולא יעברו על זה. ומצד שני, יש הדגשה על חשיבותו של כל נפש, ועוד חטובות, ולכן נצטוונו שדורן דיני נפשות אינם כסרים אלא על פי סנהדרין שנשמכו לזה ואין סומכין לזה אלא לגדולים ביותר בחכמת התורה וגם גדולים בשאר חכמות, ויהיו ענוים מאד ויראי השם יתברך ושונאי ממון ואוהבי האמת ואוהבים לבריות בזה שהם בעלי טובה ונפש נפילה והברתן טובה ודבורן ומשאן בנתת עם הבריות ולא יתא שום גנאי ולא שם רע עליהם ורחמנים ביותר. ומטעם זה אין מעמידין זקן מופלג בשנים שכבר נשכח ממנו קצת צער גדול בניס ולא מי שאין לו בניס שאולי חסר לו קצת רחמנות ויכנסו על העוברים יותר מדי. ואנשים גדולים וטובים אלו אין יכולים לדון אלא כשהם עדים ושלשה סנהדרין, ולבד זה צריכין להושיב לפניהן שלש שורות גדולים בתורה מאד אך שדיין לא הגיעו למדרגת הסנהדרין אבל קרובה להם שהוא שמירה גדולה כדי שלא יחייבו בטעות, דהא כשיהא נדמה לגי השורות ימוכין בטעות משתקין אותו ואין שומעין כלל את דבריו. וכן לא שייך לדון דיני נפשות לחייבו אף מאוכזנא היותר גדולה שבעולם אלא דוקא על פי שני עדים כסרים שאינם בכלל נוגעים בדבר, ובטל לא עיי עדים שמבטיחים לפוטרים מעונש אם יעידו על אחרים, אחרי שמהירין אותם חומר האיסור דעות שקר בכלל והומר איסור רציחת נפש ואיום גדול ביותר, וגם צריך התראה וקבלת התראה וגם שיאמר בפירוש שאף שידע כל זה הוא עובר, שלכן לא היה נאמר למי שחייבתו מיתה אלא אחד לכמה שנים, וגם לא אפשר לדון דיני נפשות אלא כשיהמיק היה קיים וישבו סנהדרין של ע"א שהם עוד יותר גדולים בלשכת הגזית בביתמקד, שלכן לא דנו דיני נפשות אף במדינות שהיה רשות מהמלכות

יצטרך להתזיר רק לאלו שתובעין, אבל מה שנטלו מאחרים לצורך זה שאין תובעין משום שמחלו כיון שכסף צדקה הוא שניתן להביאם הוא כמותר שבו שהוא לשבו ויצטרכו להחזיק עבורם ולראות לשלוח להם מה שצריכים ואפשר לשלוח. אבל להתובעין שהם יורה ובתה יצטרך להזהיר וכן אם יתבעו מי מהאחרים בעצמם או ע"י כתב הרשאה יצטרך להזהיר דיש להאמין להם שלא התנדבו ע"ד כן דהלכה כהיש מי שאומר ביו"ד סי' רנ"ג סע"ו.

(ד) אם הוציא הרב ראובן הוצאות אך היה ללא תועלת שי להחשיב לפי חשבון המעות שהיה צריך לכל ההבאה משם שהוא כפי שאמר הרב ראובן ערך ב' אלפים ויותר, אבל מכיון שהם טוענים שהתנו על זמן ואח"כ יתזירו להם הכל ולכן אף שהוא רק לזרזו בעלמא מ"מ לענין שלא ינכו מהם הוצאות שלא היו לתועלת הוא תנאי גמור שלא נתנו על זה ונשאר רק מה ששמענו מכהיש ואומר שלא התנו כלום והוא עיקר הבע"ד, ותבעו את הרב ראובן רק מדינא דרבי נתן, וכדי שלא יטבעו פשרתי לנכות להם רק חצי ההוצאות לפי חשבון סך חלקם והמותר יתזירו להתובעין לפי חשבונם הסך מאלו שאין תובעין יהיה של ג' הנפשות (ה) על סך שהוציא יצטרך הרב ראובן לומר בהן צדק שלו לפני ב"ד שהם לפני בצרופ שני ת"ח שאצרה אלי.

(ו) אף שקשה לקבוע זמן ברור להביא מאונגארן שתחת רוסלאנד מ"מ כיון שיש מקום להסוד ויש חיוב על האדם להוציא א"ע מן ההשד מוכרחין לקבוע זמן מצד חיוב זה וקבעתי הזמן עד הג הפסח שנה תשי"ח שבאם לא יצאו מאונגארן למקום שאין שולטין הסאוועטן עד אז נחשב שאין מה לעשות כלום ויצטרך הרב ראובן להזהיר להתובעין כמו שנכתב בסעיף ג'. ואם ירד הרב ראובן שאין מה לעשות אף קודם הזמן צריך להזהיר להתובעין כבסעיף ג'.

וכתבתי והתמתי לראיה ביום שני בשבת י' מרחשון שנת תשי"ח בנוא יארק.

משה פיינשטיין

סימן פח

בענין עונש מיתה

פורים תשמ"א

מעלת כבוד שר המדינה הנכבד והחביב עלינו מאד, יאריך השם יתברך ימיו ושנותיו וממשלתו בטוב ובנעימים.

ראשית הנני להביע רגשותי באהבה וביראת הכבוד לשר המדינה בדבר רצונו לידע דעת התורה

דאבר מן החי בהמות טמאים אף שעכו"ם נאסר דהוא משום דיישראל עכו"פ אסור באיסור לאו דבהמות טמאין, ואף לר"מ דליכא הלאו דאמתי"ח לישראל אלא בהמה טהורה ולא בחיות ועופות טהורים תירצו דהוא משום דעכו"פ נאסרו באיסור אינה זבוחה אף שהוא רק איסור עשה, הרי לא היה טום קושיא דהא כל איסורין נידחין משום פקוח נפש מקרא דוחי בהם שלכן נרחה האיסור דהריגת עובר כפני פ"ג דאף גול ואמתי"ח האסורין גם לבני נח הותרו לישראל כשאיכא בזה פ"ג.

וליכא בזה סתירה לכללא דמי איכא מידי אף אם נימא דלבני נח לא הורחו האיסורין משום פ"ג משום דלא כתיב בהו וחי בהם כדחיי סוברין התוס' בקושייתם בסנהדרין דף ע"ד ע"ב ד"ה בן נח, שלכן לא הביאו התוס' שם ראייה מזה דנדרחו לישראל נדחו גם לבני נח מטעם מי איכא מידי, לא רק להרמב"ם רפ"ב משבת דאיסורין נחשבו דחוויה אצל פ"ג אלא אף אם נימא שגזשבו הותרה נמי אין זה סתירה לכללא דמי איכא מידי מאחר דאיכא טעם דחיות ישראל מקבלי התורה כדפרש"י בסנהדרין דף ע"ד ע"א ד"ה סברא דכתב דכי אמר רחמנא לעבור על המצות משום דיקרה בעיניו נכמה של ישראל והכא גבי רצח כיון דסוף סוף איכא איבוד נשמה למה יהא מותר לעבור הלכך דבר המקום לא ניתן לדחות. וכשאיכא טעם ליכא כללא דמי איכא מידי כהא דמתרץ הגמ' סנהדרין ג"ט ע"א ביפת תואר דלישראל שרי ולעכו"ם אסור משום דלאו בני כבוש גינהו ובגול פחות משו"ם משום דלאו בני מחילה גינהו, אלא הוא משום דסברי התוס' דאיסור הריגת עוברין לישראל הוא נמי מדין רציחה אך לא נאמר איסור זה לישראל כשהוא להציל את האם שא"כ הקשו שפיר דמאחר דבעכו"ם אסור להרוג העובר אף להציל איך הוא מותר לישראל, והוצרכו לתרץ דמשום שהוא מצוה לישראל ליכא האי כללא.

ובג אף אם נימא דאין להוכיח מקושיית התוס' דליכא וחי בהם אלא בישראל, משום דאמ"נ דמה שתיירצו שם דגם לב"ג נדחו האיסורין שלהם מפני פ"ג והקרא וחי בהם דהוצרך לכתוב בישראל לדחות איסורין משום פ"ג הוא כי היכי דלא יגליף שאר מצות מרובה ונערה המאורסה, שהוא תירוץ דחוק מאד, דהא נצטרך למצוא צריכותא לג' העבירות דיתרג ולא יעבור כדי שלא יהיו שנים ושלושה כתובים הבאים כאחד, וגם הא לא שייר זה אלא לטעם ר' יהודה אמר שמואל מקרא דוחי בהם ולהתנאי שהוא ג"כ מקראי ביומא דף פ"ה, אבל לר' שמעון בן מנסיא שם דהוא מסברא כדי שישמור שבתות הרבה, ואף שמפרש"י משמע דהוא ג"כ למד מושמרו את השבת שמשמעותו יהירו בשבת זו בקום שמירת שבתות הרבה, נמי הא שגדחו גם כל

שידונו היהודים לעצמן בידי התורה, ומ"מ לא היה נמצא כמעט בכל הדורות רוצחים ביהודים מפני חומר האיסור ומפני מה שנתחנכו ע"י התורה וע"י עונשי התורה להבין חומר האיסור ולא סתם היו מתיראים מהעונש כענין של כל דאלים גבר.

וכל זה הוא ככלל הופקר איסור הרציחה אלא שבשביל איזה תאוה גדולה או איזה מדיבה על טענת ממון וכבוד עשה זה, אבל מי שהורג נפשות מהמת שחוסר אצלו איסור הרציחה והוא אכזרי ביותר, וכן כשנחרבו רוצחים ועושי רשעה היו דנין למיגדר מלתא למנוע מעשה הרציחה שהוא הבלתי המדינה.

הגני חותם בברכה לשר המדינה שיגהל המדינה בצדק וביזר וגם במשפט הראוי כל ימיו ועוד יתגדל שמו בכל מדינתנו ארצות הברית. המברכו,

משה פיינשטיין

סימן סמ

בענין הפלת עובר לברר שאסור אף בשביל צער האם

אסור"ח סוכת תשל"ז

מע"כ חתני כבני הרה"צ ר' משה דוד טענדלער שליט"א.

א. לברר שהריגת עובר אסורה באסור רציחה בין בעכו"ם בין בישראל

הנה בדבר הריגת עובר במעי אמו בישראל מפורש בתוס' סנהדרין דף ג"ט ע"א ד"ה ליכא דאסור בפשיטות באיסור רציחה משום דליכא מידעם דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, וכל כך פשיטא להו דהוא אסור ובאיסור רציחה, עד שהקשו לפי מה שהיו סבורים בקושייתם ובתירוץ ראשון דבעכו"ם אסור להרוג את העובר להציל את אמו איך מותר זה בישראל והוצרכו לתרץ דהוא משום דבישראל איכא מצוה להרוג כדי להציל האם וכפי כללם לעיל מזה באותו הדבור דבדבר שהוא מצוה לישראל לא אמרינן המי איכא מידי, ואם לא היה זה מאיסור רציחה ממש אלא איסור בעלמא וגימא שכיון שעכו"פ אסור לישראל נתקיים המי איכא מידי, כדמשמע לכאורה מתוס' חולין דף ל"ג ע"א ד"ה אחד במה שתיירצו על מה שישראל לא נאסר בלאו